

ZADATAK 1.

I Povežite pojam i definiciju

a) Porez	d) Spoljnotrgovinski bilans	g) Kompenzatorne carine
b) Devalvacija	e) Nominalni devizni kurs	h) Prosečna poreska stopa
c) Budžet	f) Politika cena	i) Efekat istiskivanja

1. Carine koje se primenjuju na uvoz one robe za koju se u zemlji izvoznici daju subvencije ili premije.
2. Skup organizovanih aktivnosti države i privrednih subjekata kojima se odgovarajućim instrumentima utiče na opšti nivo cena i relativne odnose cena između proizvoda i usluga.
3. Broj jedinica domaće valute koji je potreban za kupovinu jedinice strane valute.
4. Smanjivanje agregatne tražnje kada se zbog ekspanzivne fiskalne politike poveća kamatna stopa.
5. Razlika između izvoza i uvoza jedne zemlje.
6. Odnos između ukupno plaćenog poreza i ukupnog dohotka pomnoženo sa 100.
7. Novčani predračun države kojim se određuju prihodi i rashodi državnih organa prema unapred utvrđenim namenama.
8. Prinudno novčano davanje bez neposredne protivusluge.
9. Odluka države kojom domaća valuta postaje jeftinija u odnosu na stranu.

II Dopunite

1. Kratkoročni dugovi se emituju sa rokom otplate _____, srednjoročni _____, a dugoročni sa rokom otplate _____.
2. Ukoliko menica od 10.000 dinara dospeva na naplatu za tri meseca, a godišnja eskontna stopa je 12 %, onda će se potraživanje prodati za _____ din.
3. Mere neposredne kontrole cena su: _____.
4. Ako imamo relaciju 1 evro = 122 dinara, onda je to _____ devizni kurs, a ako imamo relaciju da za jedan litar domaćeg vina, možemo dobiti pola litra francuskog vina onda je to _____ devizni kurs.
5. Postoje tri osnovna poreska sistema: _____.
6. Indirektni porezi su: _____.
7. Devizni kursevi mogu biti fiksni i fluktuirajući. Fiksni su _____, dok fluktuirajući su _____.
8. Prema načinu određivanja carinskih stopa, carine mogu biti: _____.
9. Instrumenti monetarno-kreditne politike su: _____.
10. Direktni porezi su: _____.
11. Deflacija je _____, dok je revalorizacija _____.

12. Ukoliko u privredi postoji inflacija, da bi se ona smanjila može se koristiti fiskalna politika. Fiskalnom politikom će se delovati tako što će se državni rashodi _____ ili porezi _____ to će dovesti do _____ agregatne tražnje. (povećanja/smanjenja)
13. Ukoliko se koriste posredne mere kontrole cena kako bi se smanjila cena određenog proizvoda na tržištu, treba delovati na ponudu i to da se ona _____, putem državne intervencije iz robnih rezervi utiče se na _____ zaliha, ili putem _____ uvoza.
14. Deviza je _____.
15. Ukoliko smanjimo obavezne rezerve poslovnih banaka kod centralne banke, tada država vodi *restriktivnu/ekspanzivnu fiskalnu/monetarnu* politiku. (Zaokružite tačan odgovor)
16. Ako se ponuda novca povećava, kamatna stopa se *povećava/smanjuje*. Ako se tražnja za novcem povećava, kamatna stopa se *povećava/smanjuje*. (Zaokružite tačan odgovor)
17. Restriktivna monetarna politika se koristi kako bi se smanjila inflacija. Pri sprovođenju ove politike koriste se instrumenti povećanja obaveznih rezervi, povećanja eskontne stope i prodaje državnih obveznica od strane centralne banke. Na ovaj način sprovodi se politika _____ novca, odnosno ponuda novca se _____, kamatne stope se _____, investicije _____, lična potrošnja _____, a to dovodi do _____ agregatne tražnje i smanjivanja inflacije. (jeftin/skup novac, ostalo smanjenje/povećanje)
18. Zaštitna politika na izвозnoj strani naziva se _____. Premije koje se isplaćuju izvozniku iz budžeta nazivaju se _____, dok premije se koje se isplaćuju npr., u vidu povraćaja na plaćeni porez nazivaju _____.
19. Ako je stopa obaveznih rezervi 10%, monetarni multiplikator iznosi _____.
20. Kako bi zemlja Evropske unije postala članica Evropske monetarne unije, nivo javnog duga ne sme da premaši _____.
21. Ako Milan zarađuje 100.000 dinara, i plaća porez u iznosu od 20.000 dinara, prosečna poreska stopa je _____.
22. Ključna determinanta deviznog kursa u kratkom roku je _____, u srednjem roku _____, dok je u dugom roku _____.

III Tačno/Netačno

1. Kod administrativne mere određivanja minimalnih cena država se obavezuje da otkupi poljoprivredne proizvode po cenama koje nisu niže od minimalnih cena.
2. Bilans tekućih transakcija registruje kretanje kratkoročnog i dugoročnog kapitala, kao i kretanje monetarnog zlata i devinih rezervi.
3. Fiskalna politika sprovodi se putem državnih rashoda i poreske politike.
4. Valuta i deviza su sinonimi.
5. Prelevmani se vezuju za poljoprivredne proizvode i spadaju u instrumente carinske zaštite.
6. Ekspanzivna monetarno-kreditna politika je politika jeftinog novca i niskih kamatnih stopa.
7. Ukoliko država smanji poreska opterećenja sprovodi se ekspanzivna monetarna politika.
8. Antirecesiona politika ostvaruje se putem ekspanzivne politike, što podrazumeva smanjivanje državnih rashoda i povećanje poreskih stopa.
9. Prema svom ekonomsko-političkom dejstvu carine mogu biti fiskalne i zaštitne.
10. Strukturni budžet registruje stvarne prihode i rashode države u određenom vremenskom periodu.
11. Devalvacijom se stimuliše izvoz a destimuliše uvoz, jer domaća roba postaje jeftinija na stranom tržištu, a strana roba skuplja na domaćem tržištu.

12. Osnovni ciljevi monetarne politike su: stabilnost cena, stabilnost deviznih kurseva, regulacija količine novca u opticaju i opšta privreda stabilnost.
13. Državni rashodi su rashodi države i državnih organa koji su namenjeni finansiranju javnih potreba i javne potrošnje.
14. Devizni bilans iskazuje sve neisplaćene obaveze jedne zemlje prema inostranstvu i sva nenaplaćena potraživanja od inostranstva otkad zemlja postoji.
15. Rebalans budžeta podrazumeva promenu budžeta u određenim stavkama po istoj proceduri po kojoj je donet.

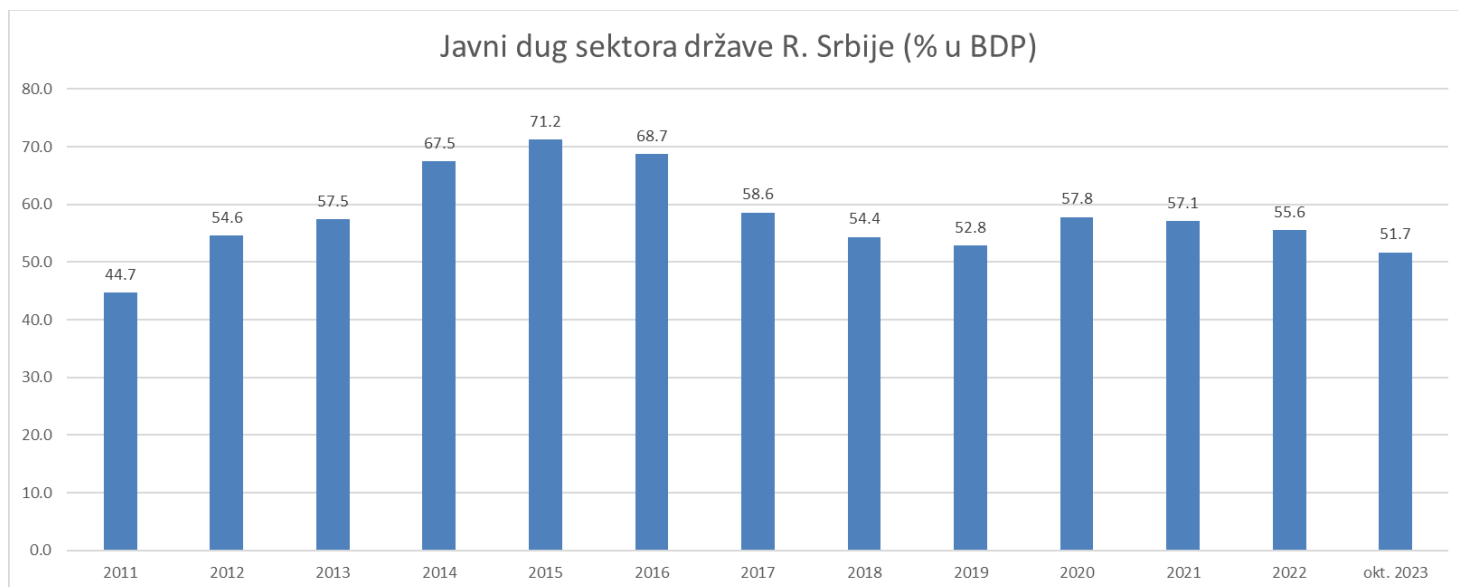
IV Pitanja

1. Objasniti posredne i neposredne mere kontrole cena.
2. Grafički prikažite i objasnite ukupno trošenje i porast nacionalnog dohotka.
3. Objasnite operacije na otvorenom tržištu.
4. Grafički prikažite i objasnite fiskalnu politiku i efekat istiskivanja.
5. Grafički prikažite i objasnite multiplikator državne potrošnje.
6. Grafički prikažite i objasnite ekonomski trošak carine.
7. Grafički prikažite i objasnite tri osnovna poreska sistema.
8. Objasnite automatsku i diskrecionu fiskalnu politiku.

ZADATAK 2.

JAVNI DUG

Ukupni javni dug države je 31.10.2023. godine iznosio 35,7 milijardi evra ili 4.185 milijardi dinara. Valutna struktura javnog duga je sledeća: dug u dinarima je činio 20,9% javnog duga, u evrima 57,77%, a u dolarima 13,9%. Od toga za 72,8% javnog duga, država se zadužila po fiksnoj kamatnoj stopi, dok se za preostalih 27,2% javnog duga zadužila po varijabilnoj kamatnoj stopi. (Izvor: Uprava za javni dug).

Slika 1 – Javni dug R. Srbije 2011-2023. godine, Izvor: Uprava za javni dug, Ministarstvo finansija Republike Srbije

Pitanja:

- Kako dodatno zaduživanje utiče na kamatne stope na kredite koje uzima R. Srbija?
- Na koji način treba upotrebiti novčana sredstva dobijena iz kredita? Obrazložite odgovor.
- Kakav rizik nosi zaduživanje u stranim valutama? Obrazložite odgovor.
- Na koje sve načine se država može zaduživati? Da li postoji alternativa zaduživanju?

ZADATAK 3.

Tabelom 1. dat je platni bilans SAD za 2001. godinu. Prokomentrišite ga. Ako postoji deficit trgovinskog bilansa kako objašnjavate to stanje i šta ono znači za zemlju koja ga ima? Ako je ostvaren suficit bilansa kapitalnih transakcija, šta se dešava sa deviznim rezervama?

Tabela 1. PLATNI BILANS SAD, 2001 (U MILIJARDAMA \$)

BILANS TEKUĆIH TRANSAKCIJA		
Izvoz roba i usluga	1004	
Uvoz roba i usluga	1352	
Saldo trgovinskog bilansa (deficit (-)) (1)		-348
Primljeni prihodi od investiranja (<i>kamate, dividende, profiti</i>)	293	
Plaćeni prihodi od investiranja	312	
Neto prihodi od investiranja (Prihod koji se ostvaruje na osnovu investiranja u stranu (ino) aktivu i plaćanja stranim (ino) licima po osnovu kupljene domaće active)¹ (2)		-19
Neto primljeni transferi (Transferi po osnovu primljene i date pomoći)² (3)		-50
Saldo tekućeg bilansa (deficit (-)) (1) + (2) + (3)		-417
BILANS KAPITALNIH TRANSAKCIJA		
Prodaja domaće aktive stranim (ino) licima (priliv kapitala) (4)	895	
Kupovina strane (ino) aktive od strane domaćih lica (odliv kapitala) (5)	439	
Saldo kapitalnog bilansa (deficit (-)/ suficit (+)) (4) - (5)		456
Statističko neslaganje ³		-39

Pitanja:

- a) Definišite platni bilans i objasnite. Iz koja dva bilansa se sastoji?
- b) Objasnite razliku između platnog bilansa, obračunskog i deviznog bilansa.
- c) Ako postoji deficit trgovinskog bilansa kako objašnjavate to stanje i šta ono znači za zemlju koja ga ima?
- d) Ako je ostvaren suficit bilansa kapitalnih transakcija, šta se dešava sa deviznim rezervama?
- e) Dajte osvrt na našu zemlju. Da li ona ima deficit ili suficit trgovinskog bilansa? Prokomentarišite Vaš odgovor. Objasnite zašto država insistira na povećanju izvoza.

¹ Investiranje u aktivu: hartije od vrednosti, penzione fondove, osiguranje, koje donose dividende, kamate, profite.

² Ovde spadaju razne vrste transfera, penzije, doznake, pokloni, zajmovi...

³ Saldo tekućeg i kapitalnog bilansa bi trebalo da imaju isti broj, s tim da je jedan u deficitu drugi u suficitu (- i +). Ali u praksi nije tako, jer su sačinjeni od različitih izvora i kao i postojanje promenljivog deviznog kursa te se pojavljuje ta razlika.